

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 18.5.2011
KOM(2011) 275 slutlig

2011/0129 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV

om miniminormer för brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer

{KOM(2011) 274}{KOM(2011) 276}{SEK(2011) 580}{SEK(2011) 581}

MOTIVERING

1. BAKGRUND

Det här förslaget ingår i ett lagstiftningspaket som är avsett att stärka brottoffrens rättigheter i EU och som även innehåller två andra delar, nämligen ett meddelande om stärkta rättigheter för brottsoffer i EU och ett förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga förfaranden.

Europeiska kommissionen anser att skyddet av brottsoffer och inrättandet av miniminormer är en strategisk prioritering¹ i enlighet med Stockholmsprogrammet och dess handlingsplan². Dessa dokument sätter brottoffren högt på EU:s dagordning och lägger en fast grund för behovet och avsikten att skapa en integrerad och samordnad syn på brottsoffer och deras situation, i enlighet med RIF-rådets slutsatser från oktober 2009³.

Ett av Europeiska unionens mål är att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, vilket förutsätter ömsesidigt erkännande av domar och andra beslut av rättsliga instanser i civilmål och brottmål inom EU. Kommissionens rapport om EU-medborgarskapet av den 27 oktober 2010⁴ försöker undanröja hindren för EU-medborgarnas möjligheter att utöva sina rättigheter. Arbetet med att stärka brottoffrens rättigheter samt de misstänkta eller tilltalades processuella rättigheter i straffrättsliga förfaranden är ytterligare en aspekt av denna ambition.

EU har redan vidtagit åtgärder avseende brottoffers rättigheter i straffrättsliga förfaranden inom ramen för rådets rambeslut 2001/220/RIF av den 15 mars 2001 om brottoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden. Förbättringar har gjorts på området men målen i rådets rambeslut har inte uppfyllts helt och hållet.

Europaparlamentet har också uppmanat rådet att anta en övergripande rättslig ram för att ge brottoffren ett så brett skydd som möjligt.⁵ I Europaparlamentets resolution av den 26 november 2009⁶ om avskaffande av våld mot kvinnor uppmanade parlamentet medlemsstaterna att förbättra den nationella lagstiftningen och politiken mot alla former av våld mot kvinnor och angripa orsakerna till våldet mot kvinnor, inte minst genom förebyggande åtgärder; vidare uppmanade parlamentet EU att garantera alla våldsoffer rätt till hjälp, skydd och stöd. Även i förklaring 19 i protokollen till Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt uppmanas medlemsstaterna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra och bestraffa alla former av våld i hemmet samt att stödja och skydda brottoffren.

Rättsligt samarbete på det straffrättsliga området inom EU bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra rättsliga beslut. Ömsesidigt erkännande kan bara fungera effektivt i en anda av förtroende, där inte bara de rättsliga myndigheterna utan alla som berörs

---

¹ KOM(2010) 623.

² EUT C 115, 4.5.2010, s. 1; KOM(2010) 171.

³ 2969:e mötet i rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 23 oktober 2009, doknr. 14936/09 (Presse 306).

⁴ Rapport om EU-medborgarskapet 2010 – Att undanröja hindren för EU-medborgarnas möjligheter att utöva sina rättigheter - KOM(2010) 603.

⁵ Europaparlamentets rekommendation till rådet av den 7 maj 2009 om utvecklingen av ett EU-område för straffrättskipning (2009/2012(INI)).

⁶ P_TA(2009)0098.

av den straffrättsliga processen och andra som har legitima intressen i den kan förlita sig på att alla medlemsstater har adekvata bestämmelser och tillämpar dem korrekt. Om inte brottsoffer kan förlita sig till enhetliga miniminormer inom hela EU kan detta förtroende minska på grund av problem med behandlingen av brottsoffren eller på grund av skillnader i de processrättsliga bestämmelserna.

Gemensamma miniminormer bör därför utmytna i ökat förtroende för alla medlemsstaters straffrättsliga system, vilket i sin tur bör bidra både till ett effektivare rättsligt samarbete i en anda av ömsesidigt förtroende och till främjandet av de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen. De bör även bidra till att minska hindren för medborgarnas fria rörlighet eftersom gemensamma miniminormer ska tillämpas på alla brottsoffer.

Förenlighet med Europeiska unionens politik och mål på andra områden

Förslaget syftar till att se till att brottsoffrens olika behov, som spänner över en rad av EU:s övriga politikområden, respekteras och uppfylls. Skyddet av brottsoffrens rättigheter är en avgörande del i många av EU:s politikområden eller rättsakter som tar upp människohandel, sexuella övergrepp eller sexuellt utnyttjande av barn, våld mot kvinnor, terrorism, organiserad brottslighet och trafikbrott.

Förslaget ska bygga vidare på och komplettera befintliga bestämmelser, i synnerhet rådets direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer⁷, rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi⁸, som för närvarande är under förhandling eller rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism⁹ i dess ändrade lydelse enligt rådets rambeslut 2008/919/RIF av den 28 november 2008¹⁰. Förslaget ska fastställa miniminormer för brottsoffrens rättigheter som ska förbättra den allmänna situationen för skyddet av brottsoffer i EU:s lagstiftning och politik. De särskilda behoven för vissa grupper av människor som fallit offer för en viss typ av brott regleras i särskilda bestämmelser till exempel om terrordåd, människohandel, sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi, medan det här förslaget innehåller en övergripande ram för att hantera alla typer av brottsoffers behov, oavsett vilken typ av brott som ägt rum, omständigheterna i övrigt eller den plats där brottet förövats. Bestämmelserna i det här förslaget är förenliga med hållningen på de tidigare nämnda politikområdena.

Det här direktivet påverkar inte bestämmelserna i andra EU-rättsakter som är specifikt inriktade på de särskilda behov som sårbara brottsoffer har. I synnerhet ska myndiga offer för människohandel omfattas av de åtgärder som anges i rådets direktiv 2011/36/EU, som motsvarar de åtgärder som anges i artiklarna 12, 20b, 21.3a, 21.3c, 21.3d i det här direktivet; barn som fallit offer för människohandel ska omfattas av de åtgärder som anges i rådets direktiv 2011/36/EU och som motsvarar de åtgärder som fastställs i artiklarna 12, 20, 21.2 a–c, 21.3 och artikel 22 i det här direktivet; Barn som fallit offer för sexuella övergrepp, sexuell exploatering och barnpornografi ska omfattas av de åtgärder som anges i rådets direktiv [...]/[...]/EU [om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi] som motsvarar de åtgärder som anges i artiklarna 12, 20, 21.2 a–c, 21.3 och artikel 22 i det här direktivet.

⁷ EUT L 101, s. 1.

⁸ EUT L [...].

⁹ EGT L164, 22.6.2002, s. 3.

¹⁰ EUT L 330, 9.12.2008, s. 21.

De som fallit offer för terrordåd ska omfattas av bättre system för att identifiera deras behov, informera dem om förfaranden och erbjuda lämpligt skydd i samband med förfarandena. Även om den här åtgärden inte särskilt avser alla de många behov som trafikoffer har kommer dock ökad medvetenhet och bättre kulturella attityder bland rättstillämparna tillsammans med lämpliga bedömningar att göra det lättare att se till att deras behov uppfylls, i synnerhet när det gäller bemötande och behandling innan något brott konstaterats.

I likhet med de åtgärder som vidtagits avseende offer för människohandel, sexuella övergrepp, sexuell exploatering av barn och barnpornografi hanterar förslaget särskilt sårbara offers behov på ett konsekvent sätt.

Åtgärder övervägs även för särskilda kategorier av brottsoffer, däribland offer för terrorism och organiserad brottslighet. I synnerhet bör luckor i den gällande lagstiftningen om skydd av terroroffer analyseras för att förbättra deras situation i EU.

Gällande bestämmelser

- Bestämmelser om människohandel och skydd av dess offer har införts i rådets direktiv 2011/36/EU, med särskild inriktning på barn som är särskilt sårbara för människohandel.¹¹
- Bestämmelser om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi i ett förslag till nytt direktiv som även handlar om de särskilda behoven hos barn som utsatts för sådana övergrepp.¹²
- En EU-agenda för barns rättigheter där ett av huvudmålen är ett rättsväsende som tar hänsyn till barns behov. Negativa erfarenheter som barn vittnen har av att delta i straffrättsliga förfaranden bör minskas och barn offer bör få möjlighet att ta aktiv del i de straffrättsliga förfarandena.¹³
- Rådets direktiv 2004/80/EG om ersättning till brottsoffer, som ska underlätta rätten till ersättning i gränsöverskridande situationer.¹⁴
- Bekämpa våld mot kvinnor är en av de strategiska prioriteringarna i strategin för jämställdhet 2010-2015 och det huvudsakliga målet för Daphne III-programmet.¹⁵
- Skydd av terroroffers rättigheter.¹⁶

---

¹¹ .Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF.

¹² Förslag till direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om upphävande av rambeslut 2004/68/RIF.

¹³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: En EU-agenda för barns rättigheter, KOM(2011) 60, av den 15 februari 2011.

¹⁴ Rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 om ersättning till brottsoffer, EUT L 261, 6.8.2004, s. 15.

¹⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén: Strategi för jämställdhet 2010–2015, KOM(2010) 491.

¹⁶ Rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism i dess ändrade lydelse enligt rådets rambeslut 2008/919/RIF av den 28 november 2008 (EUT L 330, 9.12.2008, s. 21-23).

2. RESULTAT AV SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER SAMT KONSEKVENSANALYSER

Kommissionens normer för samråd har följts. Experter från olika instanser vid regeringar, brottsbekämpande organ, icke-statliga organisationer, internationella organisationer och universitet deltog i ingående diskussioner om det planerade förslaget i samband med förberedelserna av konsekvensanalysen till förslaget.

Kommissionen beställde en extern undersökning i samband med förberedelserna av konsekvensanalysen och ytterligare en undersökning beställdes för att utreda de olika möjligheterna att garantera att skydd som beviljats genom domstolsbeslut inte förloras när en skyddad person reser eller flyttar till en annan medlemsstat.¹⁷ Resultaten av två undersökningar har också använts, nämligen en extern undersökning hos 384 företrädare för regeringar och icke-statliga organisationer där 119 svar inkom samt projektet Victims in Europe¹⁸ där 97 svar inkom på enkäten om rättslig tillämpning och 218 svar lämnades på enkäten om organisationen.

Vid utarbetandet av konsekvensanalysen anordnade kommissionen en offentlig remiss som var öppen för allmänheten, icke-statliga organisationer och regeringar för att få in synpunkter på vilka åtgärder EU borde vidta för att förbättra brottsoffrens situation. Kommissionen fick in 77 svar innan remisstiden löpte ut.

Ett möte med akademiska experter, icke-statliga organisationer och företrädare för medlemsstaterna hölls den 18-19 februari 2010 och följdes upp med ännu ett rättsforum den 14 april 2010.

Utöver direkta samråd har kommissionen även konsulterat en rad undersökningar och skrifter.¹⁹

I konsekvensanalysen drogs slutsatsen att 2001 års rambeslut borde ersättas av ett nytt direktiv med konkreta skyldigheter avseende brottsoffrens rättigheter. Lagstiftningen borde följas upp med praktiska åtgärder för att underlätta det fortsatta genomförandet. Detta skulle vara det första steget på ett område som krävde vidare undersökningar och åtgärder, i synnerhet om ersättning och rättshjälp till brottsoffer.

3. RÄTTSLIGA ASPEKTER

Många av bestämmelserna i rådets rambeslut 2001/220/RIF om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden har behållits i sin ursprungliga form eller har ändrats bara i den mån det varit nödvändigt för att klargöra innebörden eller av redigeringskäl. Artiklarna 9, 12, 14, 15, 16 och 25 i det föreslagna direktivet motsvarar till exempel artiklarna 3, 6, 9, 11 och 12 i

---

¹⁷ Hess Burkhard, "Feasibility Study: The European Protection Order and the European Law of Civil Procedure", snart tillgänglig på: http://ec.europa.eu/justice/index_en.htm.

¹⁸ APAV/Victim Support Europe via projektet "Victims in Europe", 2009 (nedan kallad *APAV-rapporten*).

¹⁹ Se t.ex. APAV-rapporten, rapporten The Implementation of the EU Framework Decision on the standing of victims in the criminal proceedings in the Member States of the European Union, Lissabon 2009 som utarbetades av Bulgariens center för demokratistudier eller ONE-projektets rapport Member States' legislation, national policies, practices and approaches concerning the victims of crime, Sofia 2009.

rambeslutet. Nedanstående kommentarer inriktas huvudsakligen på de artiklar som medför omfattande förändringar i rambeslutet.

Artikel 2 – Definitioner

Syftet med det här direktivet är att ge alla brottsoffer tillgång till miniminormer inom hela EU. Direktivet innehåller i synnerhet bestämmelser om stöd och skydd till brottsoffrens familjemedlemmar eftersom dessa också skadas av brottet och själva kan utsättas för sekundär viktimisering, övergrepp eller hot från förövaren eller dennes medhjälpare. Alla bestämmelser i direktivet är även tillämpliga på familjemedlemmar till brottsoffer som avlidit på grund av brottet, eftersom de har särskilda och legitima intressen som går utöver de som gäller för familjemedlemmar till överlevande brottsoffer, och eftersom de ofta träder i brottsoffrets ställe.

Artiklarna 3, 4, 5 och 6 – Rätt att få information samt rätten att förstå och bli förstådd

Syftet med dessa artiklar är att se till att brottsoffren får tillräcklig information i en form de kan förstå så att de helt och fullt kan utöva sina rättigheter och behandlas med respekt. Informationen bör vara tillgänglig redan då brottsoffret anmäler brottet, under hela det straffrättsliga förfarandet och under det att ärendet framskrider. Informationen bör vara tillräckligt ingående för att brottsoffret ska kunna fatta välinformerade beslut om deltagandet i förfarandena och om utövandet av sina rättigheter, i synnerhet när de beslutar om att begära omprövning av beslut om att inte väcka åtal.

Brottsoffren kan av många olika skäl ha problem med att förstå information som lämnas i en standardiserad skriftlig form. Det kan till exempel handla om att brottsoffret har problem med att förstå det språk på vilket informationen lämnas eller så kan personens ålder, mognad, intellektuella kapacitet eller emotionella tillstånd, läsvana och eventuella funktionsnedsättningar till exempel med avseende på syn eller hörsel försvåra eller förhindra förståelsen. Därför bör informationen i största möjliga mån lämnas i många olika former.

Artikel 7 – Rätt att få hjälp från brottsofferorganisationer

Syftet med den här artikeln är att se till att brottsoffer får tillgång till brottsofferorganisationer som kan lämna information och rådgivning, emotionellt och psykologiskt stöd samt praktiskt bistånd som ofta är avgörande för brottsoffrens återhämtning och för att hjälpa dem att hantera konsekvenserna av brottet och pressen i samband med straffrättsliga förfaranden.

Stöd bör erbjudas så tidigt som möjligt efter brottet, oavsett om det anmälts eller ej. Detta kan vara avgörande för att få brottsoffret att anmäla brottet. Brottsoffer kan också behöva stöd i samband med de rättsliga förfarandena och på längre sikt. Stöd kan tillhandahållas av staten eller frivilligorganisationer och bör inte leda till omfattande administrativa formaliteter som kan försvåra den faktiska tillgången till stöd. Stöd kan lämnas på många olika sätt, genom möten, per telefon eller andra former av distanskommunikation för att öka stödets geografiska spridning och tillgången till stöd. Vissa brottsoffer, däribland personer som utsatts för sexuellt våld, hatbrott i form av könsrelaterat eller rasrelaterat våld samt terrordåd behöver ofta specialistvård på grund av brottets art. Sådant stöd bör lämnas i största möjliga mån.

Stödet bör inte vara beroende av att offret anmält brottet till polisen eller andra behöriga myndigheter, men dessa instanser har ofta bäst insyn i vilken typ av stöd offret kan få.

Medlemsstaterna uppmanas att skapa de förutsättningar som krävs för att kunna hänvisa brottsoffer till stödorganisationer, däribland åtgärder som avser skydd av personuppgifter.

Artikel 8 – Brottsoffrens rätt till bekräftelse på att anmälan mottagits

Syftet med den här artikeln är att se till att brottsoffer som anmäler brott får en officiell bekräftelse på att anmälan mottagits, som de kan hänvisa till i senare kontakter.

Artikel 9 – Rätt att höras

Syftet med den här artikeln är att ge brottsoffret möjlighet att i inledningsskedet och senare lämna upplysningar, yttra sig eller vittna i samband med straffrättsliga förfaranden. Den närmare omfattningen av rätten att höras ska fastställas i nationell rätt och kan spänna över allt från den grundläggande rätten att kontakta och höras av den behöriga myndigheten till mer omfattande rättigheter såsom rätten att lämna bevisning, se till att viss bevisning beaktas eller rätten att göra inlägg under rättegången.

Artikel 10 – Rättigheter i samband med beslut om att inte väcka åtal

Syftet med den här artikeln är att ge brottsoffren möjlighet att kontrollera att fastställda förfaranden och bestämmelser följts och att ett beslut om att inte väcka åtal är korrekt. De närmare förfarandena för kontroll ska fastställas i nationell rätt. Sådana kontroller bör dock normalt utföras av en annan person eller myndighet än den som fattat det ursprungliga beslutet om att inte väcka åtal.

Artikel 11 – Rätt till skydd vid medling och annan reparativ rättvisa

Reparativ rättvisa omfattar en rad olika insatser som kan vidtas i samband med, före, samtidigt som eller efter straffrättsliga förfaranden. Insatserna kan avse vissa typer av brott eller vissa förövare (vuxna eller barn) och kan till exempel omfatta medling mellan förövare och brottsoffer, familjerådslag och andra former av samråd (t.ex. sentencing circles).

Syftet med den här artikeln är att skydda brottsoffren mot ytterligare viktigmisering i samband med dessa förfaranden. Arbetet bör därför i första hand se till brottsoffrets intressen och behov för att avhjälpa den skada som lidits och undvika ytterligare skada. Deltagandet för brottsoffrets del bör vara frivilligt, varför han eller hon bör ha tillräcklig kännedom om de risker och fördelar förfarandet medför för att kunna fatta ett välinformerat beslut. Det innebär även att man innan ett ärende hänvisas till reparativ hänvisa eller förfarandet genomförs bör beakta sådana faktorer som till exempel maktstrukturer och brottsoffrets ålder, mognad samt intellektuella kapacitet som kan begränsa eller hindra hans eller hennes förmåga att fatta ett välinformerat beslut eller som kan försvåra ett positivt resultat för brottsoffret. Privata överläggningar mellan brottsoffer och gärningsman bör i allmänhet ske bakom stängda dörrar, om inte parterna enats om annat, men om hot förekommer under förfarandet kan det vara ett skäl till att göra förfarandet offentligt med hänsyn till allmänintresset. Alla eventuella överenskommelser mellan parterna bör nås på frivillig grund.

Artikel 13 – Rätt till kostnadsersättning

Den här bestämmelsen är förenlig med 2001 års rambeslut om att ge brottsoffer som deltar i straffrättsliga förfaranden rätt till kostnadsersättning. Artikeln innehåller även bestämmelser om kostnadsersättning till brottsoffer som är närvarande vid rättegången utan att delta i

förfarandet. Syftet är att se till att brottsoffren inte av ekonomiska skäl förhindras att närvara vid rättegången och se rättvisa skipas.

Artikel 18 – Sårbarhetsidentifiering

Syftet med den här artikeln är att se till att brottsoffren behandlas som individer och att en konsekvent metod används för att identifiera sårbara brottsoffer som kan behöva särskilda insatser i samband med de straffrättsliga förfarandena.

Alla brottsoffer är i en utsatt position som kräver känslig och försiktigt behandling. Men vissa brottsoffer är särskilt sårbara för ytterligare viktimisering eller hot från den tilltalade eller misstänka eller dennes medhjälpare. Vissa brottsoffer löper dessutom särskild risk att utsättas för ytterligare lidande eller skada genom deltagandet i straffrättsliga förfaranden, i samband med vittnesmål eller andra former av deltagande. Sådana personer behöver särskilda insatser för att minska risken för ytterligare skada.

Den här artikeln innehåller bestämmelser om att sådana brottsoffers sårbarhet ska fastställas utifrån offrets personliga förutsättningar och brottets art. Barn och personer med funktionsnedsättningar löper särskild risk att skadas med tanke på deras personliga förutsättningar. Dessa grupper kan omedelbart identifieras som särskilt sårbara individer som i de flesta fall behöver särskilda åtgärder. Beroende på brottets art kan även andra kategorier av brottsoffer löpa särskild risk för ytterligare viktimisering under förfarandena, i synnerhet personer som utsatts för sexuellt våld, sexuellt utnyttjande eller människohandel.

Samtidigt utgår artikeln från att brottsoffren är individer som reagerar på olika sätt på de brott de utsatts för och att de har olika behov och problem. Ett brottsoffer kan därför vara en särskilt sårbar person trots att han eller hon inte ingår i någon av de ovannämnda kategorierna. Därför ska ett system för individuell bedömning inrättas för att se till att alla sårbara brottsoffer identifieras och erbjuds lämpligt skydd. Det är särskilt viktigt för att underlätta personens återhämtning och för att tillhandahålla rätt stöd och skydd under och efter de rättsliga efterspelet. Det ökar möjligheten att förebygga sekundär eller upprepad viktimisering eller hot och ger brottsoffret konkret tillgång till rättslig prövning. Arbetet bör dock stå i proportion till utsikterna att inleda ett straffrättsligt förfarande och till att brottsoffret kommer att behöva särskilda åtgärder. Omfattningen av den individuella bedömningen kan bland annat bero på brottets svårhetsgrad och den uppenbara skada som åsamkats brottsoffret.

Brottsoffrets behov under förfarandena och eventuell hänvisning till brottsofferorganisationer bör bygga på en individuell bedömning. De tjänstemän som först kommer i kontakt med brottsoffret när brottet anmäls bör få fortbildning och ha tillgång till lämplig rådgivning, verktyg eller arbetsmetoder så att de kan bedöma brottsoffrets behov på ett konsekvent sätt.

Individuella bedömningar bör göras av alla faktorer som ökar risken för ytterligare viktimisering eller hot under det rättsliga förfarandet. Särskild hänsyn skall tas till följande uppgifter: personens ålder, kön och könsidentitet, etnisk tillhörighet, ras, religion, sexuell läggning, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, kommunikationssvårigheter, förhållande till eller beroendeställning till den misstänkta eller tilltalade, tidigare övergrepp samt brottets svårhetsgrad eller art, t.ex. hatbrott, organiserad brottslighet eller terrorism. Bedömningarna bör ägna särskild uppmärksamhet åt personer som fallit offer för terrorism eftersom sådana brott kan vara mycket varierande och spänna över allt från massterrorism till målinriktade terrordåd mot enskilda.

Artikel 19 – Förhindrande av kontakt mellan brottsoffer och förövare

Den här artikeln speglar artikel 8 i 2001 års rambeslut som går ut på att se till att brottsoffer inte ska behöva komma i kontakt med den tilltalade eller misstänkta i de lokaler offret befinner sig i under de rättsliga förfarandena. Detta kan åstadkommas på olika sätt, till exempel genom separata väntrum och genom att kontrollera in- och utpassering av brottsoffer och tilltalade. Goda rutiner och vägledningar till offentliga tjänstemän kan vara en viktig källa till information om hur man på bästa sätt undviker sådana kontakter.

Artikel 20 – Brottsoffrens rätt till skydd vid förhör i samband med straffrättsliga förfaranden

Syftet med den här artikeln är att förhindra sekundär viktimisering genom att se till att brottsoffret hörs så tidigt som möjligt och att kontakterna med myndigheterna underlättas så långt som möjligt samtidigt som man begränsar antalet onödiga kontakter mellan brottsoffret och myndigheterna. Beslut om när förhör ska hållas bör så långt som möjligt fattas med hänsyn till brottsoffrets behov och eventuella krav på att snabbt säkra bevisning. Brottsoffren får åtföljas av en person som de själva valt och litar på. Bara i undantagsfall bör denna möjlighet begränsas, och då endast med avseende på en viss person. Brottsoffret bör därefter få välja en annan stödperson.

Artiklarna 21 och 22 – Sårbara brottsoffrets, däribland barns, rätt till skydd i samband med straffrättsliga förfaranden

Syftet med den här artikeln är att se till att lämpliga åtgärder vidtas för att förebygga skada hos brottsoffer som löper risk för att utsättas för ytterligare viktimisering eller hot. Sådana åtgärder bör vara tillgängliga under hela det straffrättsliga förfarandet, dvs. såväl under den inledande förundersökningen eller åtalet som under själva rättegången. Åtgärderna kan variera beroende på i vilket skede förfarandet befinner sig.

Vid förundersökningen krävs att skyddet i samband med förhör av brottsoffret uppfyller vissa minimikrav. Förhören bör hållas på ett känsligt sätt av tjänstemän som fått lämplig fortbildning om detta. Efter fortbildningen bör tjänstemannen känna till lämpliga förhörsmetoder som tar hänsyn till brottsoffrets särskilda situation, minskar hans eller hennes lidande och maximerar en högkvalitativ bevisupptagning. Beroende på brottsoffrets sårbarhet kan det därför vara nödvändigt att ägna särskild uppmärksamhet åt att förhören bara hålls i lokaler som lämpar sig för detta ändamål. Detta kan innebära lokaler försedda med inspelningsutrustning eller helt enkelt lokaler som till exempel innehåller möbler som anpassats till barn eller personer med funktionsnedsättningar.

Sårbara brottsoffer kan känna stor press i samband med förhör, i synnerhet om brottet inneburit ingrepp i den personliga integriteten. Det är viktigt att förhørsledaren vinner brottsoffrets förtroende, något som kan ta tid. Därför ställs i artikeln krav på att sårbara offer i regel ska förhöras av samma person. Undantag är tillåtna om god rättsskipning kräver det, till exempel om det finns ett trängande behov av att förhöra någon annan eller den vanliga förhørsledaren inte är tillgänglig. Av liknande skäl ska brottsoffer som utsatts för sexuellt våld ha rätt att förhöras av en person av samma kön.

En annan faktor som kan vara viktig för att bedöma lämpliga skyddsåtgärder är behovet av skydd mot både avsiktliga och oavsiktliga hot under själva rättegången. Artikeln fastställer minimiåtgärder i dessa syften och för att minska pressen, särskilt i samband med vittnesmål.

Åtgärder föreslås för att undvika visuell kontakt mellan brottsoffret och den tilltalade samt för att avskilja allmänheten och massmedia från förhandlingen. För Det är upp till domstolen att avgöra om sådana åtgärder ska vidtas eller ej för att se till att den tilltalade eller misstänkta personens grundläggande rättigheter respekteras. Om brottsoffret är ett barn, har funktionsnedsättningar, har utsatts för sexuellt våld eller människohandel bör detta tillsammans med den individuella bedömningen vara starka indikationer på att skyddsåtgärder behövs.

Med tanke på barns särskilda sårbarhet bör ytterligare åtgärder också erbjudas och användas i normalfallet. Enligt artikel 22 får förhör spelas in och användas som bevis i rätten och rätten bör i lämpliga fall utse en särskild företrädare för honom eller henne om sådan saknas.

Artikel 24 – Fortbildning av yrkesverksamma

Syftet med den här artikeln är att ställa krav på fortbildning av tjänstemän som kommer i kontakt med brottsoffer. Nivå, typ och intensitet på fortbildningen, däribland specialisering, bör avgöras med hänsyn till hur ofta och vilken typ av kontakter tjänstemannen har med brottsoffer samt i synnerhet om de kommer i kontakt med en viss typ av brottsoffer.

Fortbildning bör ges på områden som behövs för att hjälpa tjänstemännen att behandla brottsoffren med respekt, identifiera skyddsbehov och lämna lämplig information så att offren kan hantera de rättsliga förfarandena och åberopa sina rättigheter. Fortbildningen bör omfatta sådana frågor som medvetenhet om hur offren påverkas av brottet och risken för sekundär viktimisering, kunskap och kompetens, däribland särskilda åtgärder och metoder som behövs för att bistå brottsoffren och minska risken för trauma på grund av sekundär viktimisering, känna igen och förhindra repressalier, hot och skada, fortbildning om instanser som lämnar information om stöd särskilt anpassat till brottsoffrens behov och hur man kommer i kontakt med dessa instanser.

Artikeln syftar vidare till att de som lämnar stöd till brottsoffer eller som arbetar med reparativ rättvisa också ska få fortbildning på lämplig nivå för att kunna behandla brottsoffren på ett respektfullt och opartiskt sätt och hantera ärendet professionellt.

4. SUBSIDIARITETSPRINCIPEN

Målet med detta förslag kan inte i tillräcklig utsträckning uppnås av medlemsstaterna själva, eftersom det syftar till att främja det ömsesidiga förtroendet dem emellan, och därför är det viktigt att enas om gemensamma miniminormer som är tillämpliga i hela Europeiska unionen. Förslaget kommer att tillnärma medlemsstaternas materiella bestämmelser om brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer för att skapa ömsesidigt förtroende.

Det finns även en tydlig gränsöverskridande aspekt på viktimisering, eftersom många EU-medborgare bor, arbetar och reser inom EU och utsätts för brott i utlandet. Personer i sådana situationer kan ha särskilda problem att åberopa sina rättigheter och straffrättsliga förfaranden kan innebära en ytterligare belastning för dem. Medborgare bör kunna lita på att de har tillgång till en miniminivå av rättigheter i hela EU.

Förslaget är därför förenligt med subsidiaritetsprincipen.

5. PROPORTIONALITETSPRINCIPEN

Förslaget överensstämmer med proportionalitetsprincipen, eftersom det inte går utöver det minimum som krävs för att uppnå det uppsatta målet på europeisk nivå och vad som är nödvändigt för det ändamålet.

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV

om miniminormer för brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT
DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt
artikel 82.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande²⁰,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande²¹,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och

av följande skäl:

- (1) Ett av Europeiska unionens mål är att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, vilket förutsätter ömsesidigt erkännande av domar i civilmål och brottmål.
- (2) EU är fast besluten att skydda brottsoffer och inrätta miniminormer och har antagit rådets rambeslut 2001/220/RIF av den 15 mars 2001 om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden. Inom ramen för Stockholmsprogrammet, som antogs av Europeiska rådet vid dess möte den 10 och 11 december 2009, uppmanades kommissionen och medlemsstaterna att undersöka hur man kan förbättra lagstiftning och praktiska stödåtgärder till skydd för offer.
- (3) I Europaparlamentets resolution av den 26 november 2009 om avskaffande av våld mot kvinnor uppmanade parlamentet medlemsstaterna att förbättra den nationella lagstiftningen och politiken mot alla former av våld mot kvinnor och angripa orsakerna till våldet mot kvinnor, inte minst genom förebyggande åtgärder; vidare uppmanade parlamentet EU att garantera alla våldsoffer rätt till hjälp och stöd.

---

²⁰ EUT C [...], [...], s. [...].

²¹ EUT C [...], [...], s. [...].

- (4) Artikel 82.2 i fördraget föreskriver antagande av i medlemsstaterna tillämpliga minimiregler för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och avgöranden av rättsliga myndigheter samt samarbete mellan polis- och domstolsmyndigheter i brottmål med en gränsöverskridande dimension. I artikel 82.2 c anges ”brottsoffers rättigheter” som ett av de områden på vilka minimiregler kan fastställas.
- (5) Brott utgör både en överträdelse av samhällets regler och en kränkning av de enskilda offrens rättigheter. Brottsoffren bör därför erkännas och behandlas på med respekt, känslighet och professionalism i alla kontakter med offentliga myndigheter, brottsofferorganisationer eller instanser som arbetar med reparativ rättvisa, med full hänsyn till offrets personliga situation och omedelbara behov, ålder, kön, funktionsnedsättningar eller mognad och med full respekt för personens fysiska, psykiska och moraliska integritet. Brottsoffren bör skyddas mot upprepad eller ytterligare viktigmisering samt hot, erhålla lämpligt stöd för att underlätta återhämtning och garanteras adekvat tillgång till rättslig prövning.
- (6) Syftet med detta direktiv är att ändra och utöka bestämmelserna i rambeslut 2001/220/RIF. Eftersom de ändringar som ska göras är omfattande både till antal och karaktär bör rambeslutet av tydlighetsskäl ersättas i sin helhet.
- (7) Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheterna och följer de principer som erkänns i bland annat Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Direktivet syftar i synnerhet till att främja rätten till värdighet, liv, fysisk och psykisk integritet, privatlivets och familjelivets helgd, rätten till egendom, barnets rättigheter, äldres och funktionshindrades rättigheter samt rätten till en opartisk rättegång.
- (8) I detta direktiv fastställs miniminormer. Medlemsstaterna får utvidga de rättigheter som fastställs i direktivet för att därigenom bevilja en högre nivå av skydd.
- (9) En person som utsatts för brott är att anse som brottsoffer oavsett om gärningsmannen identifierats, gripits, åtalats eller fällts och oberoende av eventuella familjeband mellan gärningsmannen och offret. Familjemedlemmar till brottsoffer skadas också av brottet, i synnerhet familjemedlemmar till brottsoffer som avlidit, och de har ett rättmätigt intresse av de straffrättsliga förfarandena. Sådana indirekta offer bör därför också åtnjuta skydd i enlighet med detta direktiv. Brottsoffer behöver lämpligt stöd och bistånd även innan brottet anmälts. Sådant stöd kan vara av avgörande betydelse för brottsoffrets återhämtning och eventuella beslut om att anmäla brottet.
- (10) Den information som ges bör vara tillräckligt uttömmande för att säkerställa att brottsoffren behandlas med respekt och kan fatta välinformerade beslut om sin medverkan i förfarandena och hur de kan åberopa sina rättigheter. Det är av särskild vikt att brottsoffren får information om ställningen i eventuella pågående förfaranden och om hur de utvecklas. Sådant information är också viktig för att brottsoffret ska kunna besluta om att eventuellt begära omprövning av beslut om att inte väcka åtal.
- (11) Information och rådgivning från offentliga myndigheter, brottsofferorganisationer och instanser som arbetar med reparativ rättvisa bör så långt som möjligt lämnas i olika former och på ett sätt som kan förstås av brottsoffret. Man bör även försäkra sig om att brottsoffret kan göra sig förstått under förfarandena. Man bör ta hänsyn till brottsoffrets kunskaper i det språk på vilket informationen lämnas, personens ålder,

mognad, intellektuella kapacitet eller emotionella tillstånd, läsvana och eventuella fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar till exempel med avseende på syn eller hörsel. Om brottsoffret har svårt att kommunicera ska även detta beaktas i samband med det straffrättsliga förfarandet.

- (12) Rättvisa kan inte skipas om inte brottsoffret ordentligt kan förklara omständigheterna kring brottet och lämna bevisning på ett sätt som är förståeligt för de behöriga myndigheterna. Det är även viktigt att se till att brottsoffren behandlas med respekt och att de kan hävda sina rättigheter. Därför bör gratis tolkning alltid erbjudas i samband med förhör av brottsoffer och i samband med deltagande i rättegång. I andra skeden av de straffrättsliga förfarandena kan behovet av tolkning och översättning variera beroende på vilka frågor som behandlas, brottsoffrets ställning och deltagande i förfarandet samt eventuella särskilda rättigheter. Tolkning och översättning bör i dessa fall erbjudas bara i den mån det krävs för att brottsoffret ska kunna hävda sina rättigheter.
- (13) Stöd från staten eller icke-statliga organisationer bör lämnas från det att brottet ägt rum och hela tiden under de straffrättsliga förfarandena och efteråt beroende på brottsoffrets behov. Stöd bör lämnas i en rad olika former, utan onödig formalia, och med tillräcklig geografisk spridning för att alla brottsoffer ska kunna använda sig av det. Vissa kategorier av brottsoffer, till exempel personer som utsatts för sexuellt våld, könsrelaterat eller rasrelaterat våld, andra typer av hatbrott eller terrordåd kan kräva specialistvård på grund av den särskilda karaktären på det brott de utsatts för.
- (14) Stödet bör inte vara beroende av att offret anmält brottet till någon behörig myndighet, till exempel polisen, men dessa instanser har ofta bäst insyn i vilken typ av stöd offret kan få. Medlemsstaterna uppmanas att skapa de förutsättningar som krävs för att kunna hänvisa brottsoffer till brottsofferorganisationer, däribland åtgärder som avser skydd av personuppgifter.
- (15) Beslut om att inte väcka åtal bör omprövas av en annan person eller myndighet än den som fattat det ursprungliga beslutet. Omprövningen bör ske enligt de metoder eller förfaranden som anges i nationell rätt.
- (16) Instanser som arbetar med reparativ rättvisa, till exempel medling mellan offer och förövare, familjerådslag och andra former av samråd (t.ex. sentencing circles) kan vara till stor nytta för brottsoffret, men denna typ av åtgärder kräver att lämpligt skydd finns tillgängligt för att förebygga ytterligare viktimisering. Arbetet bör därför i första hand se till brottsoffrets intressen och behov för att avhjälpa den skada som lidits och undvika upprepad viktimisering. Innan ett ärende hänvisas till reparativ hänvisa eller rättegång bör man beakta sådana faktorer som till exempel maktstrukturer och brottsoffrets ålder, mognad samt intellektuella kapacitet som kan begränsa eller hindra hans eller hennes förmåga att fatta ett välinformerat beslut eller som kan försvåra möjligheterna att nå ett positivt resultat för brottsoffret. Privata överläggningar mellan brottsoffer och gärningsman förfaranden bör i allmänhet ske bakom stängda dörrar, om inte parterna enats om annat, men om hot förekommer under förfarandet kan det vara ett skäl till att göra förfarandet offentligt med hänsyn till allmänintresset.
- (17) Vissa brottsoffer är i samband med straffrättsliga förfaranden särskilt utsatta för sekundär eller upprepad viktimisering eller hot från förövaren eller dennes medhjälpare. Sårbarheten kan i stora drag härledas ur brottsoffrets personliga situation

och brottets art. Sådana brottsoffer som barn, personer med funktionsnedsättning, personer som utsatts för sexuellt våld eller som fallit offer för människohandel är ofta sårbara för ytterligare viktimisering och behöver särskilda skyddsåtgärder. Tillgången till sådana skyddsåtgärder får begränsas bara i undantagsfall, till exempel när det krävs av hänsyn till den tilltalade eller misstänkta personens grundläggande rättigheter, eller när brottsoffret önskar det. När det gäller personer som fallit offer för människohandel, sexuella övergrepp och sexuell exploatering av barn eller barnpornografi regleras dessa frågor inte i etta direktiv, eftersom särskilda och ingående bestämmelser redan finns i andra rättsakter som antagits eller är under beredning.

- (18) Utöver dessa kategorier kan vem som helst vara sårbar, beroende på den personliga situationen. Sådan sårbarhet identifieras bäst genom en individuell bedömning som görs så snart som möjligt av någon som har möjlighet att lämna rekommendationer om skyddsåtgärder. Bedömningen bör i synnerhet ta hänsyn till brottsoffrets ålder, kön och könsidentitet, etnisk tillhörighet, ras, religion, sexuell läggning, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, kommunikationssvårigheter, förhållande till eller beroendeställning till den misstänkta eller tilltalade, tidigare övergrepp samt brottets svårhetsgrad eller art, t.ex. organiserad brottslighet, terrorism eller hatbrott samt med hänsyn till om brottsoffret är från ett annat land. Bedömningarna bör ägna särskild uppmärksamhet åt personer som fallit offer för terrorism, eftersom sådana brott kan vara mycket varierande och spänna över allt från massterrorism till målinriktade terroråd mot enskilda.
- (19) Brottsoffer som identifierats som sårbara bör erbjudas lämpligt skydd under de straffrättsliga förfarandena. Åtgärdernas art och omfattning bör avgöras efter individuell bedömning, i samråd med brottsoffret och i enlighet med reglerna för domstolens utrymme för skönsmässig bedömning. Brottsoffrets oro och rädsla i samband med förfarandena bör vara avgörande för att besluta om några särskilda åtgärder behövs.
- (20) Vid tillämpningen av detta direktiv måste barnets bästa komma i främsta rummet i enlighet med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter.
- (21) Vid tillämpningen av detta direktiv bör medlemsstaterna se till att personer med funktionsnedsättning fullt ut kan åberopa de rättigheter direktivet ger dem på samma villkor som alla andra, i enlighet med FN:s konvention om funktionshindrades rättigheter, i synnerhet konventionens bestämmelser om rätten till likhet inför lagen, lika tillgång till rättslig prövning, rätten att få tillgång till information och tillträde till lokaler samt förbudet mot omänsklig eller förnedrande behandling samt frihet från våld och utnyttjande.
- (22) Risken för ytterligare viktimisering från förövaren eller i samband med deltagandet i de straffrättsliga förfarandena bör begränsas genom att samordna förfarandena på ett sätt som innebär att brottsoffren behandlas med respekt och får förtroende för myndigheterna. Kontakterna med myndigheterna bör underlättas så långt som möjligt samtidigt som man begränsar antalet onödiga kontakter med brottsoffret, till exempel genom att spela in förhören och tillåta detta som bevisning i rätten. De yrkesverksamma bör ha tillgång till så många olika åtgärder som möjligt för att kunna förebygga att brottsoffren utsätts för lidande i samband med rättegången, i synnerhet på grund av visuell kontakt med gärningsmannen, dennes familj, medhjälpare, eller

med allmänheten. Därför uppmanas medlemsstaterna att införa genomförbara och praktiska åtgärder vid behov för att i samband med rättegång kunna erbjuda brottsoffren separata väntrum. Att skydda brottsoffrets personliga integritet kan vara mycket viktigt för att förebygga ytterligare viktigmisering och detta kan ske på olika sätt, till exempel genom att vägra lämna ut eller begränsa utlämningen av uppgifter om vem brottsoffret är eller om var han eller hon befinner sig. För barn är sådant skydd särskilt viktigt, däribland undanhållande av brottsoffrets namn.

- (23) När en tillfällig förmyndare eller en företrädare ska utses för ett barn i enlighet med detta direktiv får båda rollerna fyllas av samma person eller av en juridisk person, en institution eller en myndighet.
- (24) Tjänstemän som i samband med straffrättsliga förfaranden kan väntas komma i kontakt med brottsoffer bör få lämplig utbildning för att kunna identifiera och uppfylla brottsoffrens behov både genom inledande utbildning och fortbildning som är anpassad till graden av kontakt med brottsoffer. Detta bör vid behov även omfatta särskild fortbildning.
- (25) Medlemsstaterna bör uppmuntra det civila samhällets organisationer, däribland erkända och aktiva icke-statliga organisationer som arbetar med brottsoffer, och nära samarbeta med dessa organisationer, särskilt i fråga om lagstiftningsförslag, informationsinsatser och medvetandegörande kampanjer, forskning och utbildning, fortbildning samt uppföljning och utvärdering av de åtgärder som ska stödja och skydda brottsoffren.
- (26) Eftersom målet med att införa gemensamma miniminormer inte i tillräcklig mån kan uppnås av medlemsstaterna var och en för sig, varken på central nivå eller på regional eller lokal nivå, utan istället med tanke på omfattningen och de förväntade effekterna endast kan uppnås på unionsnivå, får EU vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (27) Personuppgifter som behandlas vid genomförandet av detta direktiv bör skyddas i enlighet med rådets rambeslut 2008/977/RIF av den 27 november 2008 om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete²² och i enlighet med Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som ratificerats av samtliga medlemsstater.
- (28) Detta direktiv påverkar inte mer långtgående bestämmelser i andra EU-rättsakter som är särskilt inriktade på sårbara brottsoffers behov.
- (29) [I enlighet med artiklarna 1, 2, 3 och 4 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, som är fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, har Förenade kungariket och Irland meddelat att de önskar delta i antagandet och tillämpningen av detta direktiv] ELLER [Utan att det påverkar

---

²² EGT L 350, 30.12.2008, s. 60.

tillämpningen av artikel 4 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, som är fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kommer Förenade kungariket och Irland inte att delta i antagandet av detta direktiv och är därför inte bundna av det och omfattas inte av dess tillämpning].²³

- (30) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Kapitel 1

INLEDANDE BESTÄMMELSER

Artikel 1

Mål

Syftet med detta direktiv är att se till att alla brottsoffer får lämpligt skydd och stöd, kan delta i straffrättsliga förfaranden, får erkännande och behandlas med respekt, känslighet och professionalism, utan någon form av diskriminering, i alla kontakter med offentliga myndigheter, brottsofferorganisationer och instanser för reparativ rättvisa.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

- a) *brottsoffer*:
- i) en fysisk person som lidit fysisk eller psykisk skada eller utsatts för emotionellt lidande eller ekonomisk förlust i direkt samband med ett brott.
  - ii) familjemedlemmar till en person som avlidit på grund av brott.
- b) *familjemedlem*: make eller maka, sambo, registrerad partner, släktingar i direkt upp- eller nedstigande led, syskon och anhöriga till brottsoffret.
- c) *sambo*: en person som lever tillsammans med brottsoffret i ett stabilt och varaktigt förhållande som inte registrerats hos någon myndighet.
- d) *registrerad partner*: den partner med vilken brottsoffret ingått registrerat partnerskap enligt lagstiftningen i någon av medlemsstaterna.

---

²³ Den slutgiltiga lydelsen av detta skäl i direktivet beror på den faktiska ståndpunkt som Förenade kungariket och Irland kommer att inta i enlighet med bestämmelserna i protokoll nr 21.

- e) *instanser för reparativ rättvisa*: instanser som arbetar för att sammanföra brottsoffer och misstänkta för att hjälpa dem att nå en frivillig uppgörelse om den skada brottet orsakat.
- f) *barn*: alla personer som är yngre än arton år.
- g) *personer med funktionsnedsättning*: personer med fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på samma villkor som andra.

Kapitel 2

INFORMATION OCH STÖD

Artikel 3

Rätt att få information vid den första kontakten med en behörig myndighet

Medlemsstaterna ska se till att brottsoffer utan onödigt dröjsmål får följande information vid den första kontakten med den myndighet som är behörig att ta emot anmälan av brott:

- a) var och hur brottet kan anmälas,
- b) vilka myndigheter eller organisationer de kan vända sig till för att få stöd,
- c) vilken typ av stöd de kan få,
- d) de olika etapperna efter anmälan av brottet och brottsoffrens roll i samband därmed,
- e) hur och på vilka villkor de kan få skydd,
- f) i vilken utsträckning och på vilka villkor de har rätt till juridisk rådgivning, rättshjälp och andra typer av rådgivning,
- g) i vilken utsträckning och på vilka villkor de har rätt att få ersättning samt inom vilken tid ansökan om detta ska göras,
- h) om ett brottsoffer är bosatt i en annan stat ska han eller hon informeras om vilka särskilda mekanismer han eller hon kan åberopa för att skydda sina intressen,
- i) hur brottsoffret kan gå till väga för att klaga om hans eller hennes rättigheter inte respekterats,
- j) kontaktuppgifter för information i det egna ärendet.

Artikel 4

Rätt att få information om det egna ärendet

1. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren informeras om rätten att få nedanstående upplysningar i det egna ärendet och ska se till att dessa upplysningar lämnas till brottsoffer som uttryckt en sådan önskan:
  - a) upplysningar om alla eventuella skäl till och beslut om att avsluta det straffrättsliga förfarande som inletts efter brottsoffrets anmälan, till exempel beslut om att lägga ned eller avsluta förundersökning eller åtal eller lagakraftvunna domstolsavgöranden, däribland domar,
  - b) upplysningar om hur det straffrättsliga förfarande som inletts efter brottsanmälan fortskrider, med undantag för om utlämnandet av dessa upplysningar skulle försvåra en godtagbar handläggning av ärendet,
  - c) upplysningar om när och var rättegången kommer att äga rum.
2. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren har möjlighet att få information om när den som åtalats eller fällts för brott i ett ärende som berör dem försätts på fri fot. Brottssoffren ska få dessa upplysningar om de uttryckt en sådan önskan.
3. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffer som uppger att de inte vill få de upplysningar som avses i punkt 1 och 2 inte heller mottar sådana upplysningar.

Artikel 5

Rätten att förstå och bli förstådd

Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att ge brottsoffren möjlighet att förstå och bli förstådda i utbytet med offentliga myndigheter i straffrättsliga förfaranden, även när myndigheterna lämnar upplysningar.

Artikel 6

Rätten till tolkning och översättning

1. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffer som inte förstår eller talar det språk på vilket det straffrättsliga förfarandet hålls om de så önskar ska få tillgång till kostnadsfri tolkning när de frågas ut eller förhörs av utredande eller dömande myndigheter, till exempel vid polisförhör, och till tolkning i samband med deltagande i rättegång samt vid andra nödvändiga sammanträden.
2. För att ge brottsoffren möjlighet att utöva sina rättigheter i straffrättsliga förfaranden ska medlemsstaterna i alla övriga fall säkra tillgången till kostnadsfri tolkning på brottsoffrets begäran på ett sätt som tillgodoser brottsoffrens behov och deras roll i förfarandet.
3. När det är lämpligt får sådan teknik som videokonferenser eller kommunikation per telefon eller internet användas, förutom då tolken måste vara fysiskt närvarande för att säkerställa brottsoffrets möjligheter att utöva sina rättigheter eller förstå förfarandet.

4. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffer som inte förstår eller talar det språk på vilket det straffrättsliga förfarandet hålls om de så önskar ska få tillgång till kostnadsfri översättning av följande upplysningar, om brottsoffren har rätt att få tillgång till dessa upplysningar:
  - a) brottsanmälan till den behöriga myndigheten,
  - b) alla eventuella beslut om att avsluta det straffrättsliga förfarande som inletts efter brottsanmälan, tillsammans med åtminstone en sammanfattning av skälen till beslutet,
  - c) upplysningar av vikt för att brottsoffret ska kunna utöva sina rättigheter i straffrättsliga förfaranden på ett sätt som tillgodoser brottsoffrens behov och deras roll i förfarandet,
5. Medlemsstaterna ska se till att det finns ett förfarande eller system för att kontrollera om brottsoffren förstår och talar det språk på vilket det straffrättsliga förfarandet hålls eller om de behöver översättning och tolkning.
6. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren, i enlighet med de förfaranden som fastställs i nationell lagstiftning, kan överklaga avslag av tolkning eller översättning och att de, om tolkning och översättning har tillhandahållits, har möjlighet att klaga om tolkningens kvalitet är otillräcklig för att de ska kunna utöva sina rättigheter eller förstå förfarandena.

Artikel 7

Rätt att få hjälp från brottsofferorganisationer

1. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren och deras familjemedlemmar i mån av behov får kostnadsfri hjälp från brottsofferorganisationer som arbetar konfidentiellt.
2. Detta stöd ska minst omfatta följande:
  - a) information, rådgivning och stöd av relevans för brottsoffrens rättigheter, däribland upplysningar om statliga brottsofferfonder och brottsoffrens roll i det straffrättsliga förfarandet, däribland förberedelser för att delta i rättegången,
  - b) information om eller när det är lämpligt hänvisning till specialister,
  - c) emotionellt och psykologiskt stöd,
  - d) rådgivning om ekonomiska och praktiska frågor i samband med brottet.
3. Medlemsstaterna ska underlätta för den myndighet till vilken brottsanmälan gjordes eller andra berörda myndigheter att hänvisa brottsoffren till brottsofferorganisationer.
4. Medlemsstaterna ska främja inrättande eller utveckling av specialiserade stödtjänster, utöver det allmänna stöd som lämnas brottsoffren.

Kapitel 3

DELTAGANDE I STRAFFRÄTTSLIGA FÖRFARANDEN

Artikel 8

Brottsoffrens rätt till bekräftelse på att anmälan mottagits

Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren får en skriftlig bekräftelse på att anmälan mottagits av en behörig myndighet i medlemsstaten.

Artikel 9

Rätt att höras

Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren kan höras i samband med det straffrättsliga förfarandet och att de får medverka till bevisupptagningen.

Artikel 10

Rättigheter i samband med beslut om att inte väcka åtal

1. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren har rätt att begära omprövning av alla beslut om att inte väcka åtal.
2. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren har tillräckliga upplysningar för att kunna avgöra om de vill begära omprövning av beslut om att inte väcka åtal.

Artikel 11

Rätt till skydd vid medling och annan reparativ rättvisa

1. Medlemsstaterna ska fastställa normer för att skydda brottsoffren från att i samband med medling och annan reparativ rättvisa utsättas för hot eller ytterligare viktimisering. Normerna bör minst omfatta följande:
  - a) Medling och annan reparativ rättvisa ska användas enbart när det ligger i brottsoffrets intresse, efter frivilligt och välinformerat samtycke; ett sådant samtycke får återkallas när som helst.
  - b) Innan brottsoffret lämnar sitt samtycke ska han eller hon få uttömmande och objektiv information om förfarandet, eventuella resultat och hur fullföljandet av en eventuell överenskommelse kommer att bevakas.
  - c) Den misstänka, tilltalade eller dömda måste ha tagit på sig ansvaret för gärningen.
  - d) Eventuella överenskommelser måste uppnås på frivillig grund och hänsyn till dessa ska tas vid eventuella vidare straffrättsliga förfaranden.

- e) Förhandlingar i samband med medling eller annan reparativ rättvisa som inte är offentliga är belagda med sekretess och ska därför inte yppas i ett senare skede utan parternas samtycke, om inte detta krävs enligt nationell rätt och ett övervägande allmänintresse talar för det.
2. Medlemsstaterna ska underlätta överlämnande av ärenden till medling eller annan reparativ rättvisa, däribland genom att upprätta protokoll om villkoren för överlämnandet.

Artikel 12

Rätt till rättshjälp

Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren i enlighet med förfaranden som fastställs i nationell rätt har tillgång till rättshjälp när de är parter i straffrättsliga förfaranden.

Artikel 13

Rätt till kostnadsersättning

Medlemsstaterna ska i enlighet med förfaranden som fastställs i nationell rätt ge brottsoffer som deltar i straffrättsliga förfaranden möjlighet att begära ersättning för kostnader som uppstått i samband med deltagandet i förfarandet, däribland närvaro vid rättegången.

Artikel 14

Rätt att återfå egendom

Medlemsstaterna ska se till att brottsoffer vars egendom beslagtogs i samband med straffrättsliga förfaranden utan dröjsmål återfår egendomen, om detta kan ske utan skada för det straffrättsliga förfarandet.

Artikel 15

Rätt till beslut om ersättning från förövaren i samband med straffrättsliga förfaranden

1. Medlemsstaterna ska se till att brottsoffren i samband med straffrättsliga förfaranden får ett beslut om ersättning från förövaren inom rimlig tid.

Det första stycket är inte tillämpligt om nationell lagstiftning innehåller bestämmelser om att återställande eller ersättning ska ske på annat sätt.

2. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att se till att förövarna betalar ut lämplig ersättning till brottsoffren.

Artikel 16

Rättigheter för brottsoffer bosatta i en annan medlemsstat

1. Medlemsstaterna ska se till att deras behöriga myndigheter kan vidta lämpliga åtgärder för att minska de svårigheter som uppstår när brottsoffret är bosatt i en annan medlemsstat än den där brottet förövats, särskilt med avseende på rättsliga

förfaranden. I detta syfte bör de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där brottet ägt rum särskilt ha rätt att

- förhöra brottsoffret omedelbart efter brottsanmälan till den behöriga myndigheten,
  - höra vittnen som är bosatta utomlands i största möjliga utsträckning med hjälp av de bestämmelser om videokonferenser och telefonkonferenser som fastställs i Europeiska unionens konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål av den 29 maj 2000.
2. Medlemsstaterna ska se till att de som utsätts för brott i en annan medlemsstat än den där de är bosatta kan göra en anmälan till de behöriga myndigheterna i den stat där de är bosatta, om de inte kunnat göra detta i den medlemsstat där brottet begicks eller om de, vid brott som i nationell rätt anses grova, inte har velat göra en anmälan där.
  3. Utan att det påverkar den egna behörigheten ska den myndighet till vilken anmälan görs utan dröjsmål överlämna anmälan till den behöriga myndigheten där brottet begicks.

Kapitel 4

UTSATTHET OCH SKYDD AV BROTTSOFFER

Artikel 17

Rätt till skydd

1. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att skydda brottsoffren och deras familjemedlemmar från vedergällning, hot, upprepad eller ytterligare viktimsering.
2. De åtgärder som avses i första stycket ska särskilt omfatta förfaranden för att fysiskt skydda brottsoffer och deras familjemedlemmar, åtgärder för att förhindra kontakt mellan förövare och offer i de lokaler där straffrättsliga förfaranden hålls samt åtgärder som ska minska risken för att brottsoffren lider psykologisk eller emotionell skada vid förhör eller vittnesmål eller som ska garantera deras säkerhet och värdighet.

Artikel 18

Sårbarhetsidentifiering

1. I det här direktivet anses följande kategorier av brottsoffer som särskilt sårbara med tanke på de personer som berörs:
  - a) Barn
  - b) Personer med funktionsnedsättning
2. I det här direktivet anses följande kategorier av brottsoffer som särskilt sårbara med tanke på brottets art:

- a) Personer som utsatts för sexuellt våld
  - b) Personer som fallit offer för människohandel
3. Medlemsstaterna ska se till att en individuell bedömning görs i rimlig tid för att avgöra om andra offer i enlighet med nationella förfaranden med tanke på de personer som berörs eller med tanke på brottets art är särskilt sårbara för sekundär eller upprepad viktimisering eller hot.
  4. Medlemsstaterna ska se till att en individuell bedömning görs i rimlig tid av alla sårbara brottsoffer som anges i punkt 1, 2 och 3 för att i enlighet med nationella förfaranden avgöra vilka av de särskilda åtgärder som anges i artiklarna 21 och 22 som bör sättas in. Bedömningen ska göras med hänsyn till det sårbara offrets önskemål, även när de fransäger sig särskilda åtgärder.
  5. Bedömningens omfattning kan anpassas med hänsyn till brottets svårhetsgrad och den uppenbara skada som åsamkats brottsoffret.

Artikel 19

Förhindrande av kontakt mellan brottsoffer och förövare

Medlemsstaterna ska gradvis upprätta de villkor som krävs för att förhindra kontakt mellan brottsoffer och tilltalade eller misstänkta i lokaler där brottsoffren kan behöva ta personlig kontakt med offentliga myndigheter med anledning av sin ställning och i synnerhet i lokaler där straffrättsliga förfaranden hålls.

Artikel 20

Brottsoffrens rätt till skydd vid förhör i samband med straffrättsliga förfaranden

Medlemsstaterna ska se till att

- a) brottsoffren förhörs utan onödigt dröjsmål efter det att brottet anmälts till de behöriga myndigheterna,
- b) att antalet förhör med brottsoffren blir så få som möjligt och att utfrågningar görs bara om det är strikt nödvändigt för det straffrättsliga förfarandet,
- c) att brottsoffren när så är lämpligt får åtföljas av sitt juridiska ombud eller någon annan person som de själva valt, såvida det inte föreligger ett motiverat beslut som fastställer något annat med avseende på den personen.

Artikel 21

Sårbara brottsoffers rätt till skydd i samband med straffrättsliga förfaranden

1. Medlemsstaterna ska se till att sådana sårbara brottsoffer som avses i artikel 18 kommer i åtnjutande av de åtgärder som avses i punkt 2 och 3 efter en sådan individuell bedömning som avses i artikel 18.4 och i enlighet med reglerna för domstolens utrymme för skönsmässig bedömning.

2. Sårbara brottsoffer ska erbjudas följande åtgärder i samband med förundersökning:
  - a) de ska förhöras i lokaler som utformats eller ställts i ordning för detta ändamål,
  - b) de ska förhöras av eller genom yrkeskunniga personer som är särskilt utbildade för detta ändamål,
  - c) alla förhör med brottsoffret ska utföras av samma personer, om detta kan ske utan hinder för god rättsskipning,
  - d) alla förhör med personer som utsatts för sexuellt våld ska utföras av personer av samma kön.

3. Sårbara brottsoffer ska erbjudas följande åtgärder i samband med rättegång:
  - (a) åtgärder för att förhindra visuell kontakt mellan brottsoffer och tilltalade, även under vittnesmål, genom lämpliga hjälpmedel däribland lämplig kommunikationsteknik,
  - b) åtgärder som ger brottsoffret möjlighet att höras i rätten utan att behöva vara närvarande, däribland med användning av lämplig kommunikationsteknik,
  - c) åtgärder för att undvika onödig utfrågning om brottsoffrets privata förhållanden som inte är relaterade till brottet, och
  - d) åtgärder som möjliggör förhör inom stängda dörrar.

Artikel 22

Barns rätt till skydd i samband med straffrättsliga förfaranden

Utöver de åtgärder som anges i artikel 21 ska medlemsstaterna om brottsoffret är ett barn även vidta följande åtgärder:

- a) Alla förhör med brottsoffret i samband med straffrättsliga förfaranden får spelas in och i enlighet med nationell rätt användas som bevisning vid straffrättsliga förfaranden i domstol.
- b) Vid straffrättslig förundersökning och straffrättsliga förfaranden i domstol ska de rättsliga myndigheterna utse en särskild företrädare för barn om vårdnadshavarna i enlighet med nationell lag inte får företräda barnet på grund av en intressekonflikt mellan dem och barnet, om det inte finns någon medföljande vuxen eller om barnet skilts från sin familj.

Artikel 23

Rätt till skydd av den personliga integriteten

1. Medlemsstaterna ska se till att de rättsliga myndigheterna under rättegången vidtar lämpliga åtgärder för att skydda brottsoffrens och deras familjemedlemmars personliga integritet samt undvika fotografering.

2. Medlemsstaterna ska uppmuntra medier att tillämpa självreglering i syfte att skydda brottsoffers privatliv, integritet och personuppgifter.

Kapitel 6

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 24

Fortbildning av yrkesverksamma

1. Medlemsstaterna ska se till att poliser, åklagare och anställda vid domstolar får både allmän och särskild fortbildning som är anpassad till graden av kontakt med brottsoffer, för att uppmärksamma dem på brottsoffrens behov och lära dem att hantera situationen opartiskt, med respekt och professionalism.
2. Medlemsstaterna ska se till att domare och åklagare har tillgång till både allmän och särskild fortbildning för att uppmärksamma dem på brottsoffrens behov och lära dem att hantera situationen opartiskt, med respekt och professionalism.
3. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att se till att de som ger brottsoffren stöd eller som arbetar med reparativ rättvisa får lämplig fortbildning som är anpassad till graden av kontakt med brottsoffer och för att se till att de i enlighet med yrkesnormerna tillhandahåller tjänsterna på ett opartiskt, respektfullt och professionellt sätt.
4. Fortbildningen ska minst omfatta hur offren påverkas av brottet, risken för hot, upprepade eller sekundära viktimisering samt hur detta kan undvikas, tillgången till och relevansen hos brottsofferstöd; fortbildningen ska anpassas till de yrkesverksammas uppgifter samt till arten och omfattningen av deras kontakter med brottsoffer.

Artikel 25

Samarbete och samordning av insatser

1. Medlemsstaterna ska samarbeta för att underlätta ett mer effektivt skydd av brottsoffrens rättigheter och intressen i straffrättsliga förfaranden, oavsett om det sker via nätverk, direkt koppling till rättsväsendet eller genom kontakter mellan brottsofferorganisationer, till exempel med stöd av europeiska nätverk för brottsoffer.
2. Medlemsstaterna ska se till att myndigheter som arbetar med eller lämnar stöd till brottsoffer samarbetar för att samordna insatserna och minska de negativa följderna av brottet, risken för sekundär eller upprepade viktimisering samt pressen på brottsoffren i kontakterna med straffrättsliga myndigheter.

Kapitel 7

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 26
Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast [två år efter antagandet] sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv.
2. De ska till kommissionen genast överlämna texten till de bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv tillsammans med en jämförelsetabell över dessa bestämmelser och detta direktiv.
3. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 27
Insamling av information och statistik

Medlemsstaterna ska senast [två år efter antagandet] till Europeiska kommissionen överlämna information om hur de nationella förfarandena tillämpas på brottsoffer.

Artikel 28
Ersättning

Rambeslut 2001/220/RIF ersätts härmed med avseende på de medlemsstater som deltar i antagandet av detta direktiv, dock utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller tidsfristen för införlivande i nationell lagstiftning.

Med avseende på de medlemsstater som deltar i antagandet av detta direktiv ska hänvisningar till rambeslutet anses som hänvisningar till detta direktiv.

Artikel 29
Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 30
Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Bryssel

På Europaparlamentets vägnar
Ordförande

På rådets vägnar
Ordförande